

Rijn Vecht & Venen

Agrarisch Natuur-, Landschaps- en Waterbeheer

Jaarverslag

2018

Voorwoord

Weer een jaar achter de rug. Als ik dit voorwoord schrijf voor ons jaarverslag is het jaar 2019 alweer ruim over de helft. De tijd lijkt steeds sneller te gaan en onze communicatie met u gaat daarom ook meer digitaal, mail, online en nieuwsbrieven, zodat we u tijdig en van actuele info kunnen voorzien. In dit jaarverslag kijken we terug op 2018 en leest u hoe we als collectief te werk zijn gegaan. Het weidevogelbeheer in ons gebied laat dit jaar een stabilisatie van aantallen zien en hier en daar zelfs een stijging. De extra aandacht en de vele plasdras gebieden hebben daar aan bij gedragen. Een nieuw onderwerp voor ons als collectief is klimaat. We zijn met het waterschap gestart met Klimaat Slim Boeren op Veen. Een programma om CO₂ te beperken met bijkomend voordeel bodemdaling remmen en biodiversiteit te verhogen. In dit jaarverslag leest u er meer over. Samen met de waterschappen en de provincie werken we met beheerpakketten en bijeenkomsten aan een verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Op weg naar een nog mooier agrarisch veenweidelandschap! Dank ook voor uw inzet en betrokkenheid. We wensen u veel leesplezier !

Henk Jan Soede

Inhoud

Voorwoord	1
1. Organisatie	3
2. Weidevogels	4
3. Zwarte stern	7
4. Bloeiende slootkanten	9
5. Waterkwaliteit	10
6. Landschapselementen	13
7. Watermakelaar	14
8. (S)ken je sloot	14
9. Polderkennis op peil	15
10. Bodembeheer	16
11. Kringlooplandbouw	17
Colofon	18

1. Organisatie

Binnen Rijn, Vecht en Venen werken 300 agrarische leden samen aan meer ruimte voor en bescherming van weidevogels en zwarte sterns, schoon water, bloeiende slootkanten en het beheer en onderhoud van landschapselementen in West-Utrecht en een stukje Zuid-Holland. Samen zorgen zij voor het behoud van het unieke landschap en de daarbij horende natuurwaarden. De leden worden daarbij ondersteund door een team van enthousiaste vrijwilligers en medewerkers. Onze drijfveer is om het karakteristieke landschap van onze regio en de daarin aanwezige flora en fauna voor de toekomst te behouden en te waarborgen dat toekomstige generaties nog boer kunnen zijn.

2. Weidevogels

De prioriteit bij onze activiteiten is weidevogelbeheer. De grutto, Kievit, tureluur en scholekster horen weliswaar bij onze veenweiden, maar vanzelfsprekend is hun aanwezigheid niet meer. RVV levert met haar leden uiterste inspanningen om het de weidevogels zo goed mogelijk naar de zin te maken. Daarvoor hebben wij in 2018 gekozen voor meer vernatting: plas-dras en greppel-plasdras en hoogwater-sloten.

In 2018 hadden wij

- 2.480 hectare weidevogelbeheer
- 144 agrariërs met weidevogelbeheer
- 3 vrijwilligersgroepen (ca. 70 vrijwilligers)
- 496 broedparen grutto
- 57% van de broedparen hadden ook kuikens

Broedparen 2018

Broedparen telling 2018

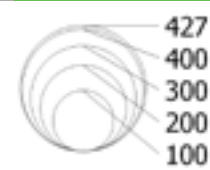
- Grutto
- Kievit
- Scholekster
- Tureluur

Broedparen 2018 totaal

- Grutto
- Kievit
- Scholekster
- Tureluur

Beheer Pakketten ANLb

- Grasland met rustperiode
- Plas-dras
- Legselbeheer
- Kruidenrijk / extensief beweid grasland

Telresultaten weidevogels 2018

Soort	(Broed)paren (4889 ha geteld)	Gezinnen (4889 ha geteld)	Nesten op percelen nestbescherming (1855 ha)
Kievit	424	215	336
Grutto	515	288	231
Tureluur	201	192	115
Scholekster	210	54	114
Slobeend	63	5	32
Krakeend	73	3	13
Kuifeend	52		7
Zomertaling	5		0
Veldleeuwerik	29		2
Graspieper	5		0
Gele kwikstaart	1		0

3. Zwarte stern

Zware sterns zijn vogels uit het veenweidegebied die bij voorkeur broeden in kolonies op drijvende waterplanten in relatief schoon water van brede sloten. De agrariërs helpen ze door het uitleggen van broedvlotjes. De vogels en hun jongen foerageren niet ver van de kolonies op kleine visjes, amfibieën, insecten en regenwormen. Om het foerageergebied aantrekkelijker te maken, laten de boeren een weiderand vol bloeiende planten en insecten staan in de buurt van de kolonies.

Resultaten broedseizoen 2018

Met 205 broedparen was 2018 een minder goed jaar voor de zwarte stern (2017: 285). Tot 2011 werden jaren met een sterke groei van 15% of meer afgewisseld door jaren met minder groei of een lichte afname en verdubbelde in tien jaar het aantal broedparen naar 200. Sinds 2011 gaat het aantal broedparen behoorlijk op en neer. Een toename in het ene jaar van 25 of 30% wordt gevolgd door een afname met een vergelijkbaar percentage. Over de hele periode blijft het aantal broedparen gelijk en is sprake van stabilisatie.

Telresultaten zwarte stern 2018

Polder	Aantal broedparen						Jongen vliegvlug					
	'18	'17	'16	'15	'14	'13	'18	'17	'16	'15	'14	'13
1 Demmerik	25	31	24	26	30	17	20	20	20	23	58	8
2 Donkereind	39	61	46	58	41	64	23	34	51	33	42	40
3 Bovenlanden	8	12	13	6	4	5	10	2	16	9	10	4
4 Kockengen	62	75	80	63	53	66	67	79	86	40	55	73
5 Kamerik	41	42	22	54	19	43	23	57	24	35	28	45
6 Rietveld	17	18	38	30	17	18	19	5	39	16	27	8
7 Zegveld	13	46	1	46	25	36	17	26	0	14	38	30
	205	285	224	283	189	249	179	223	236	170	258	208
Vliegvlug per bp	0,9	0,8	1,1	0,6	1,4	0,8						

In 2018 hadden wij

- 950 broedvlotjes uitgelegd op 108 locaties
- 41 van 108 locaties bebroed
- 205 broedparen zwarte stern
- 242 legsels
- 78% legseloverleving
- 0,9 vliegvlugge jongen per broedpaar
- 179 vliegvlugge jongen

4. Bloeiende slootkanten

Een van de handelsmerken van ons werkgebied zijn de bloeiende slootkanten. De boeren bemesten circa twee meter van de slootkant het gras niet en vaak maaien ze deze rand pas na de eerste maaisnede. Daardoor krijgen planten die van een meer voedselarme omgeving houden de kans zich te ontwikkelen. Bovendien is het een vrolijk gezicht, al die bloeiende randen langs de sloten.

Daarnaast heeft het niet bemesten van de randen een voordeel voor de waterkwaliteit: er spoelen minder meststoffen uit naar de sloten.

In 2018 hadden wij

- 128 deelnemers met bloeiende slootkanten
- 1.110 kilometer bloeiende slootkanten van twee meter breed

5. Waterkwaliteit

121 van onze deelnemers maken zich sterk voor schoon water. Dat doen zij door bagger uit de sloten op hun land te spuiten. Hiermee halen ze nutriëntenrijke bagger uit de sloten, waardoor er een minder weelderige plantengroei in de sloot ontstaat. In de droge zomer van 2018 is er extra veel bagger (met water) op het land gespoten. Daarnaast onderhouden deze deelnemers de slootkanten op een ecologische manier, dat wil zeggen dat ze de slootkantplanten afmaaien zodat de planten intact blijven. Ook blijft twee meter langs de slootkant onbemest, waardoor er geen meststoffen vanaf het land de sloot in spoelen.

In 2018 hadden wij

- 121 deelnemers met waterbeheer
- 517 kilometer sloten die om de paar jaar worden uitgebaggerd met de baggerspuit
- 366 kilometer slootkant die ecologisch wordt beheerd

Uitgelicht: Bert de Kruijf

Bert de Kruijf uit Zegveld is al jaren bekend om zijn mooie en hoogwaardige slootkanten. Er is een mooie balans tussen de slootvegetatie en oever vegetaties waardoor er een mooi ecologisch geheel ontstaat. Wat is zijn geheim?

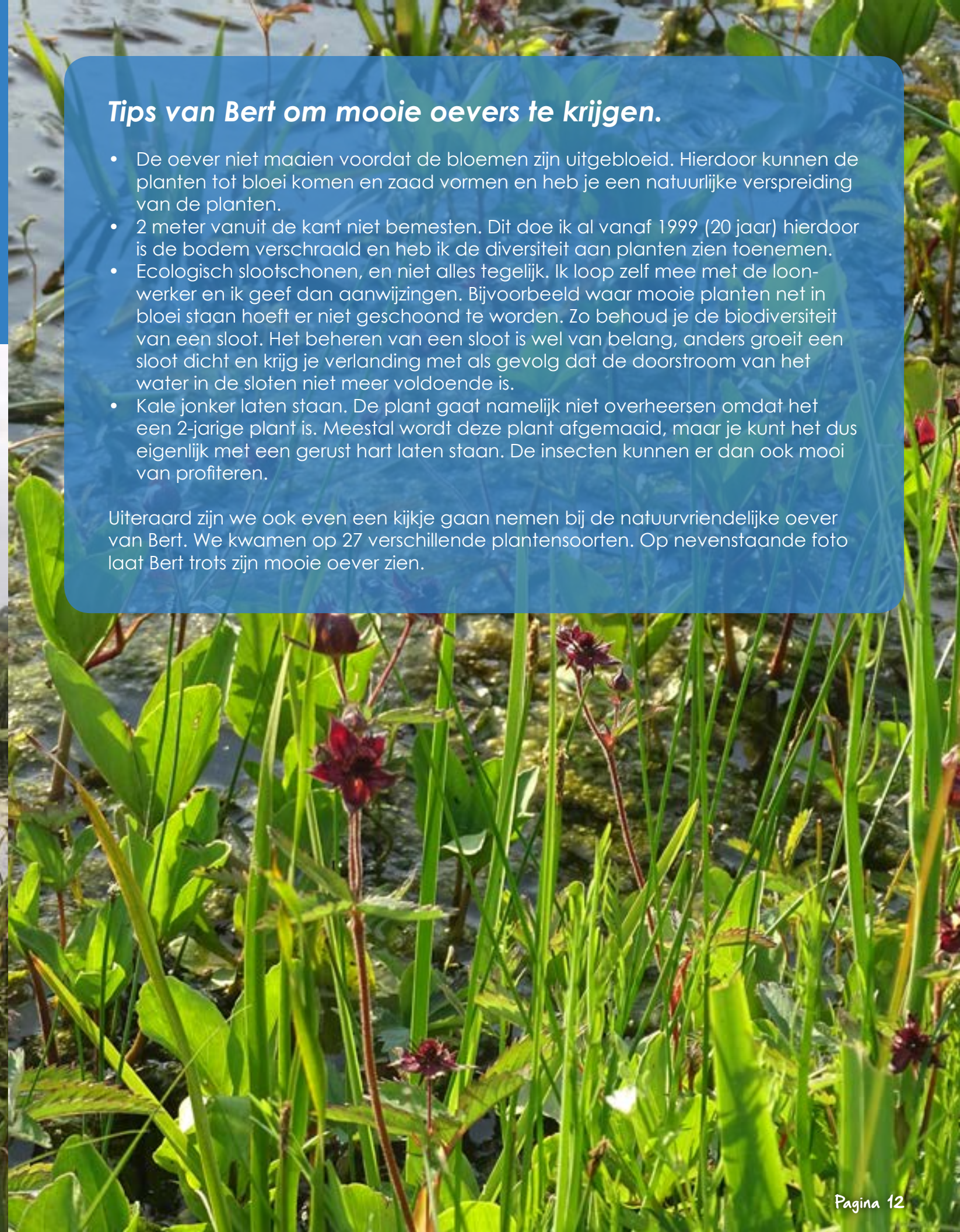
Bert is begaan met de natuur als "liefhebberij en hobby" en daarnaast wil hij ook graag aantonen dat je met veehouderij en niet veel geld ook voor mooie natuur kunt zorgen. Hiermee wil hij voorkomen dat landbouwgrond voor natuur wordt opgekocht, en waar dan vervolgens soorten als brandnetels en ridderzuring gaan groeien omdat er geen geld is voor onderhoud.

Tips van Bert om mooie oevers te krijgen.

- De oever niet maaien voordat de bloemen zijn uitgebloeid. Hierdoor kunnen de planten tot bloei komen en zaad vormen en heb je een natuurlijke verspreiding van de planten.
- 2 meter vanuit de kant niet bemesten. Dit doe ik al vanaf 1999 (20 jaar) hierdoor is de bodem verschaald en heb ik de diversiteit aan planten zien toenemen.
- Ecologisch slootschonen, en niet alles tegelijk. Ik loop zelf mee met de loonwerker en ik geef dan aanwijzingen. Bijvoorbeeld waar mooie planten net in bloei staan hoeft er niet geschoond te worden. Zo behoud je de biodiversiteit van een sloot. Het beheren van een sloot is wel van belang, anders groeit een sloot dicht en krijg je verlanding met als gevolg dat de doorstroom van het water in de sloten niet meer voldoende is.
- Kale jonker laten staan. De plant gaat namelijk niet overheersen omdat het een 2-jarige plant is. Meestal wordt deze plant afgemaaid, maar je kunt het dus eigenlijk met een gerust hart laten staan. De insecten kunnen er dan ook mooi van profiteren.

Uiteraard zijn we ook even een kijkje gaan nemen bij de natuurvriendelijke oever van Bert. We kwamen op 27 verschillende plantensoorten. Op nevenstaande foto laat Bert trots zijn mooie oever zien.

6. Landschapselementen

In 2018 hebben we meer beheer en onderhoudscontracten afgesloten voor landschapselementen. Vooral beeldbepalende landschapselementen en elementen met achterstallig onderhoud hebben deze extra aandacht nodig. Regelmatig onderhoud is het behoud van deze elementen en ook goed voor de in de bomen en struiken levende soorten. Diverse knotploegen ondersteunen agrariërs bij het beheer. In 2018 (2019) kon via een pilot van de Provincie Utrecht gebruik worden gemaakt van subsidie voor de aanleg en herstel van landschapselementen in de Gemeente Stichtse Vecht. Daar is door negen bedrijven gebruik van gemaakt.

In 2018 hadden wij

- 116 deelnemers met landschapselementen
- 2,9 hectare hakhoutbeheer, kades en singels
- 4.982 knotbomen
- 119 hakhoutbosjes = 7,1 hectare
- Hulp van diverse knotploegen

7. Watermakelaar

In 2018 zijn we gestart met het fenomeen watermakelaar. In opdracht van de beide waterschappen: HDSR en AGV, geven wij voorlichting en advies over subsidies voor investeringen in water-vriendelijke maatregelen.

8. (S)ken je sloot

Ook waren we actief op het gebied van monitoring. In het project (S)ken je sloot deden veertig agrariërs uit AGV-gebied mee met het herkennen van sloot(kant)planten en het meten van de waterkwaliteit. Hiermee wordt de relatie gelegd tussen de waterkwaliteit en hun inspanningen.

9. Polderkennis op Peil

Met zeven poldernetwerken in ons gebied en drie in de Lopikerwaard, met elk maximaal tien melkveehouders, wordt gewerkt aan opgaven rondom water- en bodemkwaliteit en wateroverlast.

In deze poldernetwerken wisselen ondernemers, waterschap en RVV binnen een polder kennis met elkaar uit en wordt de kringloopaanpak onder de aandacht gebracht. Onderwerpen die hier besproken worden zijn bijvoorbeeld erfafspoeling, ecologisch slootschonen, schoon slootwater, kringlooplandbouw, duurzaam bodembeheer, onderwaterdrainage en het meten van waterkwaliteit. Deze polderaanpak leidt tot veel nieuwe inzichten in watersystemen en waterproblemen. De polderaanpak geeft inzicht dat een probleem vaak op regionaal niveau speelt dat dat een gezamenlijke aanpak tot een beter resultaat kan leiden. Zo hebben in diverse polders problemen geleid tot nieuwe polderprocessen, zoals het baggeren van hoofdwatgangen, het aanpakken van kwel langs het Amsterdam-Rijnkanaal. Een alternatief waterbeheerplan is besproken en de oorzaak van de verslechterde waterkwaliteit in een polder is inzichtelijk gemaakt. Bovendien is er meer animo voor polderwijze aanleg van onderwaterdrainage. Het project loopt door tot medio 2020.

10. Bodembeheer

Een van de uitdagingen in het veenweidegebied is het tegengaan van bodemdaling. Twee agrarische collectieven, Rijn & Gouwe Wiericke en Rijn, Vecht en Venen, en waterschap HDSR hebben de handen ineen geslagen om gezamenlijk de bodemdaling aan te pakken in een groot deel van het veenweidegebied in het oostelijk deel van het Groene Hart. Daarvoor is het vierjarig programma KlimaatSlim Boeren op Veen opgezet. Het doel is om polder voor polder aan de slag te gaan met bodemdalingremmende maatregelen en de CO₂-uitstoot die met bodemdaling gepaard gaat, te beperken. Maar ook om de polders voor de toekomstige landbouwers zeker te stellen. Er wordt vooral ingezet op onderwaterdrainage, maar ook de zogenaamde natte teelten en verkleiing van de bovenlaag krijgen aandacht. In RVV-gebied is de eerste subsidieaanvraag in 2018 ingediend. Het ging hier om de aanleg van 230 hectare in onderwaterdrainage in de polders Kortrijk en Portengen bij Kockengen.

11. Kringlooplandbouw

Het NMI, PPP-Agro Advies en collectief Water, Land en Dijken hebben samen met RVV een kringlooppakket ontwikkeld en in de praktijk getoetst voor melkveebedrijven in West-Nederland (klei en veen). Het pakket heeft tot doel de agrarisch ondernemer te motiveren een extra stap te zetten met kringlooplandbouw door een integrale aanpak van nutriënten te stimuleren, benutting van nutriënten en organische stof binnen het bedrijf te verhogen, bodemkwaliteit te verbeteren en verliezen te voorkomen.

Het kringlooppakket is een combinatie van een aantal maatregelen. De maatregelen kunnen met een bepaalde intensiteit worden uitgevoerd en zijn van toepassing op het gehele bedrijf. De waardering is gebaseerd op een puntensysteem dat is gekoppeld aan een vergoeding per hectare.

In RVV-gebied deden tien boeren mee.

De inhoud van het kringlooppakket sluit goed aan bij het nieuwe landelijke en Europese beleid. Het pakket is een goede basis om met concrete maatregelen te werken aan de beleidsdoelstellingen. De ervaringen van de pilot worden ingezet in de nieuwe GLB-pilot 'Veenweide'.

Colofon

Samenstelling: José van Miltenburg, René Faber, Leen Heemskerk, Carolien Kooiman, Wenche Asyee en Marian Kruijning

Vormgeving: Jannick Pronk

Foto's: Bert de Kruijf, Leen Heemskerk, Carolien Kooiman, José van Miltenburg, René Faber

Oplage 200 stuks

Contact: www.rijnvechtenvenen.nl

Kantoor@rijnvechtenvenen.nl

